

Sygn. akt II UK 271/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 3 lutego 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku Z. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
z udziałem zainteresowanego S. Spółki Jawnej L. i Wspólnicy
o podleganie obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i
wypadkowemu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 3 lutego 2011 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 22 kwietnia 2010 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 22 kwietnia 2010 r., Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił apelację ubezpieczonej Z. P. od wyroku Sądu

Okręgowego - Sądu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 sierpnia 2009 r., którym oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, z dnia 15 stycznia 2009 r., przyjmującej, że podlegała ona w okresie od dnia 15 czerwca 2005 r. do dnia 6 maja 2008 r. ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i zdrowotnemu z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w formie jednoosobowej spółki z o.o. „M”.

W ocenie sądu drugiej instancji, zaskarżony przez ubezpieczoną apelacją, wyrok sądu pierwszej instancji nie naruszał art. 8 ust. 6 pkt 4 ani art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r., nr 205, poz. 1585 ze zm.) ani nie został wydany na bazie błędu w ustaleniach faktycznych. W ocenie sądu oddalenie odwołania wnioskodawczyni nie obraża wymienionych przepisów prawa materialnego, ponieważ respektuje zmianę dotyczącą definicji osoby prowadzącej pozarolniczą działalność, wprowadzoną od dnia 1 stycznia 2003 r. ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych i niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 241, poz. 2074). Dla celów ubezpieczeń społecznych poszerzono od tej daty katalog osób prowadzących pozarolniczą działalność o wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością oraz spółek jawnych, komandytowych i partnerskich. Sąd podkreślił, że treść przepisu jest wyraźna i choć doktryna zastanawia się nad prawidłowością tego rozwiązania podnosząc, że wspólnicy nie występują jako samodzielne podmioty gospodarcze, to jednak z drugiej strony wiadomo, iż dokonana zmiana miała stanowić rozwiązanie problemu objęcia ochroną ubezpieczeniową wspólników jednoosobowych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością którzy poprzednio byli jej pozbawieni lub uciekali się do zawierania umów o pracę „sami ze sobą”.

Sąd podkreślił, że w systemie ubezpieczeń społecznych wspólnicy jednoosobowych spółek z o.o. są uznawani za osoby prowadzące pozarolniczą działalność, a konsekwencją tego jest obowiązkowe podleganie ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu (art. 6 ust. 1 pkt 5 w związku z art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy systemowej). Sąd Apelacyjny zauważył ponadto, że rację miał sąd pierwszej instancji stwierdzając, że bez znaczenia pozostaje kwestia, czy wspólnik

wykonuje bieżące czynności związane z prowadzeniem spraw spółki będąc prezesem jej zarządu, czy też funkcję tę pełni inna osoba.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku wywiodła ubezpieczona, wnosząc o jego uchylenie w całości oraz o uchylenie w całości poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy w całości Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i do rozstrzygnięcia o kosztach za postępowanie kasacyjne oraz za postępowanie przed drugą i pierwszą instancją według norm przepisanych.

Skarga kasacyjna została oparta na zarzutach naruszenia przepisów prawa materialnego – art. 8 ust. 6 pkt 4 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że ubezpieczona podlegała obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego i zdrowotnego, art. 2 w związku z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz. U. z 2010 r., nr 220, poz. 1447 zm.), poprzez przyjęcie, iż osoba fizyczna może prowadzić działalność gospodarczą w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością oraz art. 32 § 1 k.r.o. w brzmieniu obowiązującym do dnia 20 stycznia 2005 r. poprzez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że udziały w spółce z o.o. „M.” należały do majątku odrębnego ubezpieczonej, w sytuacji gdy udziały te objęte były wspólnością majątkową małżeńską.

Ponadto skarżąca podniosła naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy - art. 386 § 1 k.p.c. w związku art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie apelacji powódki, a tym samym pozostawienie w obrocie prawnym wadliwej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych błędnie stwierdzającej podleganie powódki obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu, wypadkowemu i zdrowotnemu oraz art. 328 § 2 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez błędne uzasadnienie wyroku polegające na braku wyjaśnienia pojęcia „nieprecyzyjność określenia” użytego w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, oraz braku wyjaśnienia dlaczego stwierdzenie wadliwości powyższej decyzji nie stanowiło podstawy do jej uchylenia.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania został uzasadniony występowaniem w sprawie istotnych zagadnień prawnych sprowadzających się do odpowiedzi na pytania:

1. „Czy w wypadku, gdy wszystkie udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością objęte są wspólnością ustawową małżeńską (jednego małżeństwa) spółka ta jest jednoosobową spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w rozumieniu art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych?”
2. „Czy w wypadku nabycia udziałów spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w czasie trwania ustawowej wspólności małżeńskiej ze środków należących do majątku wspólnego małżonków udziały te objęte są wspólnością majątkową małżeńską oraz czy współnikiem tej spółki stają się oboje małżonkowie, czy też jedynie małżonek dokonujący czynności nabycia udziałów?”
3. „Czy dopuszczalne jest pozostawienie przez sąd ubezpieczeń społecznych w obrocie prawnym decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych pomimo stwierdzenia przez sąd wadliwości tej decyzji polegającej na błędnym zdaniem sądu sformułowaniu zawartym w części rozstrzygającej (sentencji) decyzji, czy też sąd powinien w takim wypadku uchylić wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji lub uchylić wyrok i poprzedzającą go decyzję ZUS i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych?”

Skarżąca podniosła ponadto, że skarga jest oczywiście uzasadniona w związku z naruszeniem art. 8 ust. 6 pkt 4 oraz art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przez przyjęcie, iż wnioskodawczyni podlegała obowiązkowi ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego i zdrowotnego. Skarżąca podkreśliła bowiem, że zgodnie z ustawą o systemie ubezpieczeń społecznych tytułem prawnym do objęcia obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym stosownie do art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych jest właśnie prowadzenie pozarolniczej działalności, natomiast zgodnie z art. 8 ust. 6 pkt 4 powyższej ustawy za osobę prowadzącą pozarolniczą działalność uważa się współnika jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością. W przepisie

tym nie ma jednak mowy, iż działalność gospodarcza jest prowadzona w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Jako drugi argument uzasadniający oczywistą zasadność skargi skarżąca podniosła naruszenie art. 386 § 1 k.p.c. w związku art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez ich niezastosowanie i nieuwzględnienie jej apelacji, a tym samym pozostawienie w obrocie prawnym wadliwej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, której sentencja zawiera rażąco sprzeczne z prawem sformułowanie, iż skarżąca prowadziła działalność gospodarczą w formie jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Skarga kasacyjna jest niezasadniona, a zaskarżone orzeczenie odpowiada prawu.

W pierwszej kolejności rozważeniu podlegają zarzuty natury procesowej, przy czym wstępnie trzeba podkreślić, że Sąd Najwyższy konsekwentnie prezentuje stanowisko, że nie jest wykluczone oparcie skargi kasacyjnej na zarzucie naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., jeśli uchybienie to mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy (por.: wyroki z dnia 13 maja 1997 r., II CKN 157/97; z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, oraz z dnia 15 kwietnia 2005 r., I CK 756/04).

W powyższym zakresie podnosi się w orzecznictwie również, że naruszenie przez sąd drugiej instancji art. 328 § 2 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. może wyjątkowo stanowić usprawiedliwioną podstawę kasacyjną naruszenia prawa wtedy, gdy wskutek uchybienia wymaganom stawianym uzasadnieniu, zaskarżone orzeczenie nie poddaje się kontroli kasacyjnej (wyroki SN z dnia 23 kwietnia 2010 r., II UK 325/09, z dnia 8 czerwca 2010 r., II PK 302/09, z dnia 8 czerwca 2010 r., I PK 29/10, z dnia 13 maja 2010 r., II UK 352/09 oraz z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 336/09).

Mając powyższe na uwadze należy stwierdzić, że tak daleko idących uchybień Sąd Najwyższy nie stwierdził w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, a więc ten zarzut skargi nie mógł zostać uwzględniony. Argumentację powyższą wzmacnia dodatkowo fakt, iż zarzut ten był także powiązany z kolejnym zarzutem

naruszenia prawa procesowego – art. 386 § 1 k.p.c. i z art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., który również nie jest uzasadniony. Zgodnie bowiem z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2010 r. (I UK 252/09, niepublikowany) postępowanie sądowe, w tym w sprawach z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych, skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego, pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Zdaniem Sądu Najwyższego sąd ubezpieczeń społecznych - jako sąd powszechny - może i powinien dostrzegać jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego, jako przedmiotu odwołania (por. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 1980 r., III CZP 43/80, OSNCP z 1981 r. nr 8, poz. 142, z dnia 27 listopada 1984 r., III CZP 70/84, OSNCP z 1985 r. nr 8, poz. 108 oraz z dnia 21 września 1984 r., III CZP 53/84, OSNCP z 1985 r. nr 5-6, poz. 65). Stwierdzenie takiej wady następuje jednak tylko dla celów postępowania cywilnego i ze skutkami dla tego tylko postępowania. W wypadkach innych wad konieczne jest wszczęcie odpowiedniego postępowania administracyjnego w celu stwierdzenia nieważności decyzji i wyeliminowania jej z obrotu prawnego.

W związku z powyższym wadliwość sformułowania sentencji decyzji organu rentowego w rozpoznawanej sprawie nie mogła wykluczyć merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy i mimo, jak to określił Sąd Apelacyjny „nieprecyzyjnego określenia” jej przedmiotu należało potwierdzić prawidłowość przyjętego przez organ rentowy rozwiązania.

Z powyższym naruszeniem wiążą się z kolei wszystkie trzy zarzuty naruszenia prawa materialnego zawarte w podstawach skargi kasacyjnej, gdyż wszystkie one dotyczą bezpośrednio lub pośrednio statusu skarżącej w ramach systemu ubezpieczeń społecznych i istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia. W tym zakresie należy na wstępie stwierdzić, że art. 6 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych przewiduje obowiązkowe ubezpieczenie emerytalne i rentowe osób prowadzących działalność pozarolniczą, definiując te podmioty przez wymienienie w art. 8 ust. 6 osób o różnym statusie prawnym, ale nie wprowadzając definicji pojęcia

działalności pozarolniczej. Osobami takimi są jednocześnie osoby prowadzące działalność pozarolniczą na podstawie przepisów o działalności gospodarczej lub innych przepisów szczególnych, twórcy i artyści, osoby prowadzące działalność w zakresie wolnego zawodu, wspólnicy spółek osobowych, wspólnicy jednoosobowej spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, a także osoby prowadzące niepubliczne szkoły, placówki lub ich zespoły, na podstawie przepisów o systemie oświaty.

Na tle art. 8 ust. 6 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych należy stwierdzić, że pojęcie „prowadzenie działalności pozarolniczej” jest pojęciem szerszym od działalności gospodarczej określonej w art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (jednolity tekst: Dz. U. z 2010 r., nr 220, poz. 1447 zm.). Do pojęcia działalności gospodarczej w powyższym (wąskim) rozumieniu ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych odwołuje się tylko w art. 8 ust. 6 pkt 1, a w pozostałych punktach tego przepisu wymienia osoby nieprowadzące działalności gospodarczej w ścisłym znaczeniu tego pojęcia. Właśnie w kręgu tych osób znajduje się w art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych wspólnik jednoosobowej spółki z o.o., który jest objęty obowiązkiem ubezpieczenia bez względu na fakt prowadzenia działalności gospodarczej. Powyższy przepis został wprowadzony od dnia 1 stycznia 2003 r. ustawą z dnia 18 grudnia 2002 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz o zmianie niektórych innych ustaw, Dz.U. nr 241, poz. 2074 ze zm.), a jego celem było rozszerzenie obowiązku ubezpieczenia społecznego w przypadku wspólników jednoosobowych spółek z o.o., aby nie musieli oni w celu objęcia ubezpieczeniem zawierać umów z własną spółką. W związku z powyższym obowiązek ubezpieczenia wspólnika jednoosobowej spółki z o.o. powiązany jest jedynie z posiadaniem przez niego takiego statusu prawnego, a nie z prowadzeniem działalności gospodarczej. Potwierdzeniem powyższego poglądu będą argumenty szeroko przedstawione w uzasadnieniu uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 22 lutego 2006 r. (I UZP 4/05, OSNP z 2006 r. nr 19-20, poz. 304) dotyczącej wspólników spółek osobowych, którzy również są objęci obowiązkiem ubezpieczenia społecznego na mocy art. 8 ust. 6 pkt 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. W powyższym zakresie Sąd Najwyższy przyjął, że objęcie ich ubezpieczeniem

społecznym nastąpiło w drodze zabiegu włączającego ich działalność do zbiorczego tytułu „działalności pozarolniczej”, z wyłączeniem z zakresu regulowanego art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych dotyczącego działalności gospodarczej.

Biorąc to pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji, zgodnie z art. 398¹⁴ k.p.c.